

Poëzievergelijkingen met Willem Wilmink

Thema 1: vreemde ogen	1
Zwarte ogen	1
In de Vogezen	2
Vragen	2
Thema 2: hier en weg	3
Hendrik de Vries, 'Wat ik heb gevonden'	3
Willem Wilmink, 'Achterlangs'	3
Vragen	4
Thema 3: de dood	5
Anoniem, Egidiuslied (hertaling Willem Wilmink)	5
Willem Wilmink - Egidius	6
Willem Wilmink - Als ik dood ben	6

Thema 1: vreemde ogen

Zwarte ogen

Soms zie je in drukke straten
zigeunerkinderen staan.
Ze hebben verbijsterde ogen,
ze kijken de mensen aan.
In landen zo rijk geworden
dat het een schande is,
kan voor een paar arme zigeuners
geen dubbeltje worden gemist.

Geen stad waar ze mogen blijven,
Geen dorp en geen gehucht;
De oorlog is lang ten einde,
Maar zij zijn nog steeds op de vlucht.
Naar steeds weer andere landen,
achter steeds weer een andere grens
drijft men die met de zwarte ogen
die niemand beschouwt als mens.

In de Vogezen

Verderop in het dal waren grote
wagens komen te staan.
Wagens om in te wonen.

De boer, zo bang als voor spoken,
had zijn luiken zorgvuldig gesloten,
was nog eens rond het huis geslopen.

Het was pikdonker: de maan was gestolen.
Dat hadden die zigeuners gedaan.

Hun kinderen, met geheimzinnige ogen,
zag je 's morgens langs het weggetje gaan.
Je kon ze niks maken: ze hadden de maan.

Uit: Verzamelde liedjes en gedichten, Bert Bakker Amsterdam, 1986

Vragen

1. Welke overeenkomsten of verschillen bemerk je in deze twee gedichten..
 - a. op het vlak van onderwerp/thema
 - b. op het vlak van taal
 - c. op het vlak van rijm
2. Welk van de twee gedichten vind je het mooist, best gelukt, meest treffende, ... en waarom?
3. Waaraan denk je bij het woord 'zigeuner'? Wat betekent het? Spreekt de dichter hier over een bepaalde groep?
4. Vergelijk je eigen opmerkingen met de discussie met de dichter zelf: [hier](#)

Thema 2: hier en weg

Hendrik de Vries, 'Wat ik heb gevonden'¹

Wat ik heb gevonden, je raad het nooit:-
Een keisteen, middendoorgebroken;
Daar binnen waren 't prachtige kleuren:
Een zee met wolken, een zeilend bootje,
Een vlag, door de wind in rimpels geplooid;
Er stonden ook letters en cijfers boven,
Maar voor ik dat allemaal goed kon lezen,
Heeft een man mij die twee helften afgenomen
En ze over de schutting weggegooid.

Willem Wilmink, 'Achterlangs'

De meeste treinen rijden achterlangs het leven.
Je ziet een schuurtje met een fiets ertegenaan.
Een kleine jongen is nog op, hij mag nog even.
Je ziet een keukendeur een eindje openstaan.
Als je maar niet door deze trein werd voortgedreven,
zou je daar zonder meer naar binnen kunnen gaan.

Zodra de schemer was gedaald,
was je niet langer meer verdwaald.

En je ontmoette daar niet eens verbaasde blikken.
Je zou toch komen? Iedereen had het vermoed.
Ze zouden even haast onmerkbaar naar je knikken,
want wie verwacht is, wordt maar nauwelijks begroet.
Je zou je zomaar aan hun tafel kunnen schikken
en alle dingen waren plotseling weer goed.

Zodra de schemer was gedaald,
was je niet langer meer verdwaald.

Je hoefde daar geen druppel alcohol te drinken,
want grenadine zou smaken als cognac.

¹ Geciteerd door Willem Wilmink, *Handig Literatuurboek*, Nijgh & Van Ditmar, Amsterdam 2016, p. 101 met de bemerking: "Commentaar overbodig. Ik volsta met de opmerking: ik wou dat ik dit geschreven had."

Je zag het haardvuur achter micaruitjes blinken,
er kwam een merel zitten zingen op het dak.
En die paar mensen die je nooit hebt kunnen missen,
kwamen daar binnen met een lach op hun gezicht.
Je zou je voortaan nooit meer in de weg vergissen,
je deed het boek van alle droefenissen dicht.

Maar ach, de trein is doorgedaan
en kilometers daarvandaan.

Vragen

1. Vergelijk de spreker in beide gedichten: wat weet je door de woorden van het gedicht over hij die ze uitspreekt?
2. Er zit een grote overeenkomst in beide gedichten.
 - a. Probeer deze te beschrijven met je eigen woorden.
 - b. Maak een schema en link de elementen van het eerste gedicht met het tweede.
 - i. de steen
 - ii. de binnenkant van de steen
 - iii. het afnemen en weggooien van de steen
3. Lees de voetnoot bij het eerste gedicht.
 - a. Wat denk je over de overeenkomst tussen deze gedichten?
 - b. Is dit stelen, lenen, inspiratie nemen, ... ?

Thema 3: de dood

Anoniem, Egidiuslied (hertaling Willem Wilmink)

Egidius, waar ben je gebleven?
Ik mis je zo, mijn kameraad.
Jij koos de dood, liet mij het leven.
Je vriendschap was er vroeg en laat,
maar 't moest zo zijn, een van ons gaat.

Nu ben je in 't hemelrijk verheven,
helderder dan de zonneshijn,
alle vreugd is jou gegeven.

Egidius, waar ben je gebleven?
Ik mis je zo, mijn kameraad.
Jij koos de dood, liet mij het leven.

Bid nu voor mij, ik ben verweven
met deze wereld en zijn kwaad.
Bewaar mijn plaats naast jou nog even,
ik moet nog zingen, in de maat,
tot de dood, die elk te wachten staat.

Egidius, waar ben je gebleven?
Ik mis je zo, mijn kameraad.
Jij koos de dood, liet mij het leven.

Willem Wilmink - Egidius

Egidius,
dat was het dus,
je hebt ons echt verlaten.
't Is nacht en stil
en ach, ik wil
zo graag weer met je praten.

Terwijl je sliep,
is in 't geniep
je leven je ontschoten.
Nu speel je daar
met de engelenschaar,
waaronder Harry Mooten.

Om dit gemis,
dat blijvend is
zolang ik nog zal leven,
een elegie.

De melodie
blijft eeuwig ongeschreven.

Op 19 oktober 1999 overleed [Harry Bannink](#), componist en musicus. Willem Wilmink schreef voor zijn gestorven vriend een elegie, een 'Derde Egidiuslied'. Het wordt hier voor het eerst gepubliceerd. ([dbnl.org](#)). [Harry Mooten](#) was accordeonist en goede vriend van Harry en Willem, die in 1996 reeds overleed.

Willem Wilmink - Als ik dood ben

Als ik dood ben, moeten jullie mijn verhalen doorvertellen.
Als iemand getroost moet worden, kunnen jullie altijd bellen.
In het stralendst van de hemel zal ik niet zijn neergezeten
want daar is allang geen plaats meer voor neurotische poëten.
Ik ben niet meer op aarde, maar je kunt me heel goed vinden:
bel gewoon Harry Bannink en hij zal je doorverbinden.